

Nr 470.

Av herr **Kristensson** i Osby m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 94, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.*

Socialministern har i proposition nr 94 föreslagit riksdagen att besluta om fortsatt giltighet för ytterligare ett år av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete. Från våra liberala utgångspunkter måste vi beteckna det som i hög grad förvånande att socialministern fortfarande icke vill ge uttryck för en klar och bestämd vilja att avveckla denna tyngande och krångelskapande reglering. Tillfället att göra detta synes nu vara utomordentligt gynnsamt.

Socialministern uttalar, att det särskilt med hänsyn till vikten av att upprätthålla bostadsbyggandet i tillfredsställande omfattning är nödvändigt att begränsa utrymmet för andra byggnadsarbeten. Byggnadsregleringens funktionsduglighet för detta ändamål är emellertid, vilket mycket tydligt framgår av 1951 års bostadsutrednings undersökningar, synnerligen ringa.

Snarare har regleringen verkat till skada för bostadsproduktionen. Regleringens möjligheter att påverka den utsträckning, i vilken näringslivet kan konkurrera med bostadsbyggandet om tillgängliga materiel- och arbetskraftsresurser, inskränkes huvudsakligen till nybyggnader och nyanläggningar. Även beträffande sådana är regleringen endast delvis effektiv, emedan omfattande nybyggnader och nyanläggningar är undantagna från desamma, t. ex. landsbygdens ekonomibyggnader. Som investeringskommittén framhållit är emellertid näringslivets investeringar av detta slag relativt sett endast en liten del av den totala byggnads- och anläggningsverksamheten, en del som till sin omfattning för övrigt enligt vår mening mera effektivt kan påverkas genom penningpolitiska och kreditpolitiska åtgärder än genom byggnadsregleringen. Det nu tillämpade systemet med räntegarantier och viss räntesubvention för bostadsproduktionen medger ju att denna produktion i lämplig utsträckning kan avskärmas från verkningarna av sådana åtgärder.

Givet är att omfattningen av underhålls- och reparationsarbeten på byggnader och anläggningar av alla slag också har stor betydelse för bostadsproduktionens möjligheter att i tillräcklig utsträckning erhålla arbetskraft och materiel. Men sådana arbeten är i stor utsträckning oåtkomliga för regleringen och kan inte göras åtkomliga för densamma annat än genom en kontrollapparat av en orimlig omfattning, som av medborgarna skulle upp-

fattas som olidligt trakasserande. Den allmänna ekonomiska politiken och de åtgärder, som densamma innefattar, är även för arbeten av detta slag en mycket effektivare regulator än byggnadsregleringen.

Vad slutligen statens investeringar i byggnader och anläggningar av annat slag än bostäder beträffar förutsätter vi givetvis att regeringen, om den har målsättningen att upprätthålla en bostadsproduktion av något så när tillfredsställande omfattning, vidtager direkta åtgärder för att avväga dessa investeringar på ett sådant sätt, att icke bostadsproduktionen utsättes för en övermäktig konkurrens. Men härför kräves icke någon byggnadsreglering, då ju dylika investeringar kan direkt kontrolleras genom vederbörande myndigheter. Såvitt vi kan finna är därför socialministerns uttalande att byggnadsregleringen behövs för att skydda bostadsproduktionen vederlagt av erfarenheten och utförda utredningar.

Då det måste vara den allmänna ekonomiska politikens huvudsyfte att upprätthålla det normaliserade konjunkturläge som inträtt, anser vi alltså, att byggnadsmarknaden nu också bör återföras till fria förhållanden. Bostadsproduktionen har under sådana fria förhållanden och under förutsättning att de penning- och kreditpolitiska medlen användes på ett sätt, som i denna motion skisserats, enligt vår mening *större* möjligheter att hävda sig än om den bibehålles under regleringstvånget, samtidigt som detta endast i begränsad utsträckning kan påverka användningen inom andra områden av för byggnads- och anläggningsarbeten lämplig arbetskraft och materiel.

Vad därefter angår frågan om en i möjligaste mån jämn fördelning av sysselsättningen inom byggnadsindustrien på olika årstider har vi för vår del alltid framhållit betydelsen av att denna gives en så tillfredsställande lösning som de klimatiska förhållandena i vårt land medger. Men det är en höggradig överdrift att förfäktas, som socialministern i propositionen synes vilja göra, att härför skulle i nuvarande läge och innan investeringskommitténs förslag i detalj prövats icke stå några andra medel till buds än att upprätthålla byggnadsregleringen i nuvarande omfattning och med nuvarande metoder.

Regleringen omfattar ju, som redan i motionerna I: 314 och II: 390 påpekades, principiellt två led. Det första och mest betydelsefulla innefattar *tillståndstvånget* och avgör om ett tillämnat byggnadsföretag skall över huvud taget komma till utförande eller icke. Tillståndstvånget bestämmer alltså den kvantitativa omfattningen av den reglerade byggnadsverksamheten. Det andra ledet innefattar *igångsättningsmedgivanden*, regelmässigt utfärdade av de lokala arbetsmarknadsorganen och avsedda endast att säsongutjämna sysselsättningen. Investeringskommittén har principiellt skisserat vissa metoder att på annat sätt åstadkomma en lämplig säsongutjämning. Kommitténs ställningstagande innebär, att all detaljreglering, som genom tillståndstvång syftar till att *kvantitativt* kontrollera byggnadsverksamheten, bör slopas, men att, under en övergångsperiod intill dess andra

metoder hunnit praktiskt utarbetas och prövas, igångsättningsmedgivanden kan bibehållas uteslutande i säsongutjämnande syfte.

Det är enligt vår uppfattning synnerligen märkligt att socialministern icke alls synes vilja uppmärksamma den mycket stora skillnad, som föreligger mellan tillståndstvång, som gör det möjligt att helt förbjuda att olika byggnadsföretag kan komma till utförande, och igångsättningsmedgivanden, som endast avser att fördela desamma på ett lämpligt sätt ur säsongutjämnande synpunkter. För oss står det klart, att allt tillståndstvång i den förra bemärkelsen nu omedelbart kan slopas. Vi anser också, att det efter en övergångsperiod, som icke behöver utsträckas över någon längre tid, bör vara möjligt att lösa säsongutjämningsproblemet utan åtgärder av igångsättningsmedgivandenas karaktär.

Naturligtvis är det — som ovan framhållits — för den berörda arbetskraften och av allmänt samhällsekonomiska skäl viktigt att sysselsättningen inom byggnadsindustrien upprätthålles så jämnt och effektivt året runt som möjligt. Det förefaller oss då angeläget att det allmänna, både stat och kommuner, för sin del bidrager till säsongutjämnningen genom att i ökad utsträckning förlägga utförandet t. ex. av olika offentliga byggnader och anläggningar till de perioder, då risker för säsongarbetslöshet brukar finnas. Därvid syftar vi dock icke på t. ex. den kommunala bostadsproduktionen, som i detta liksom i andra avseenden bör likställas med bostadsbyggande i andra företagsformer.

Det är knappast någon giltig invändning mot en sådan tankegång att resultatet skulle bli ökade kostnader för det allmänna. Om t. ex., som investeringskommittén diskuterat, vissa särskilda subventioner för s. k. vinterbyggen skulle tillgripas för att föranleda en bättre och jämnare sysselsättning inom byggnadsbranschen under vintermånaderna, medförde ju även detta kostnader för det allmänna.

Det synes alltså principiellt föreligga endast tre utvägar att på ett något så när tillfredsställande sätt lösa säsongutjämningsfrågan. Det allmänna kan för det första i större utsträckning förlägga vissa av sina egna byggnadsföretag med sikte på att åstadkomma en jämn sysselsättning. För det andra kan det allmänna genom ekonomisk uppmuntran till olika byggnadsföretag stimulera till vinterbyggen i större utsträckning. För det tredje kan igångsättningsmedgivanden bibehållas även om byggnadsregleringens tillståndstvång helt upphäves.

Vi förordar bestämt den första av dessa utvägar men vill icke principiellt avvisa den andra om en närmare undersökning visar, att väsentliga resultat kan uppnås, t. ex. genom en mindre omDisposition i säsongutjämnande syfte av nu utgående subventioner till bostadsproduktionen. Däremot kan vi icke förorda bibehållandet av ett system med igångsättningsmedgivanden som en permanent företeelse. Ett sådant system bör endast bli en tillfällig metod av kort varaktighet. Enligt vår mening bör redan under in-

nevarande år de åtgärder förberedas, som kräves för att en säsongutjämning skall kunna åstadkommas i all den utsträckning den är praktiskt möjlig utan särskilda igångsättningsmedgivanden. Under upprepande att vi alltså föreslår byggnadstillståndsvångets omedelbara upphävande, vill vi vidare understryka att igångsättningsmedgivandena icke därefter under några förhållanden skall få brukas för att oskäligt uppskjuta ett byggnadsföretag eller ändra dess placering i turordningen i förhållande till andra byggnadsföretag.

Under återopande av ovanstående och under anhållan att riksdagens vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig lagtext hemställer vi alltså
att riksdagen

1. beslutar om avveckling av byggnadsregleringen i enlighet med vad i motionen anförts,
2. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om att med avseende på säsongutjämningen av sysselsättningen inom byggnadsfacken bestämmelser utfärdas och åtgärder förberedes på sätt i motionen förordats.

Stockholm den 25 mars 1953.

Filip Kristensson
i Osby.

A. Widén.

Bengt Sjölin.

Gustaf Kollberg.

Nr 471.

Av herr **Widén m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 97, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet.

(Lika lydande med motion i Första kammaren, nr 381.)

Stockholm den 25 mars 1953.

A. Widén.

S. Rimås.

John G. Löfroth.